

казати відмінні «популістські» сюжети саме через складність, строкатість та амбівалентність феномену популізму, вивчення якого на основі лише одного з них було б недостатнім.

Цей широкий діапазон історичних та сучасних проявів популізму висвітлюється у другому та третьому розділах дисертаційного дослідження.

На наш погляд, цінним у праці автора є ґрунтовність та всебічність в опрацюванні обраної теми, що дало змогу зробити конкретні висновки щодо особливостей і значимості популізму в програмах та політичних салоганах українських партій.

Можемо констатувати, що монографія І. Б. Кіянки є важливим внеском у розвиток вітчизняної політичної науки і стане у нагоді дослідникам, викладачам, державним службовцям, політичним і громадським діячам, студентам та усім, хто цікавиться проблематикою популізму.

У своїй сукупності це монографічне дослідження є новим і важливим внеском у розвиток політичної науки та заслуговує уваги для нових досліджень.

М. М. НАГОРНЯК

НОВЕ ОСМИСЛЕННЯ РОЛІ ПОЛІТИЧНИХ ІНСТИТУТІВ У ДЕМОКРАТИЧНІЙ КОНСОЛІДАЦІЇ*

На сьогодні накопичено значний емпіричний матеріал про траєкторії розвитку політичних режимів, що протягом останніх трьох десятиліть стали на шлях демократичного розвитку. З самого по-

* Стойко О.М. Трансформація політичних інститутів у сучасних перехідних суспільствах. Київ: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2016. 380 с.

чатку транзитивних процесів у колишніх соціалістичних країнах окремими дослідниками висловлювалися застереження щодо механістичного застосування політологічних теорій та моделей, розроблених на основі вивчення досвіду розвинених демократичних країн, для пояснення і прогнозування шляхів розвитку молодих демократій. Однак навіть сьогодні перехідні суспільства є досить неоднорідними за низкою ключових характеристик, залежними від цілої низки об'єктивних і суб'єктивних чинників, що робить формулювання цілісної теорії транзитивного процесу серйозним викликом для суспільствознавців. Більше того, звивистий шлях демократичного транзиту України, що пройшов через дві революції, вимагає належного опрацювання для запобігання політичних криз у майбутньому. З огляду на це монографія О.М. Стойко «Трансформація політичних інститутів у сучасних перехідних суспільствах» має особливе значення, оскільки є спробою вписати потреби сучасного етапу державотворення у загальносвітовий контекст розвитку суспільно-політичних процесів у молодих демократіях.

Традиційно вважається, що вибір форми державного правління та виборчої системи має вирішальний вплив на процеси демократичної консолідації. Достатньо згадати застереження Х. Лінца щодо небезпек президенціалізму, А. Лейпхарта про негативний вплив мажоритарної системи на розділені суспільства. Детальний аналіз більш як десятиліть існування перехідних суспільств дав підстави О.М. Стойко стверджувати, що у зв'язку з варіативністю форм узгодження інтересів виконавчої і законодавчої гілок влади, що демонструють молоді демократії, вирішальна роль належить взаємодії уряду з президентом та законодавчим органом. Саме дисбаланс повноважень у цій сфері породжує небезпеки дестабілізації як в умовах президентської, так і парламентської республіки. Такий підхід детально проаналізовано у четвертому розділі монографії,

Тип виборчої системи має значення лише для перших виборів, оскільки в міру розвитку і зміцнення політичних партій саме вони у подальшому визначають правила, за якими формуються представницькі органи місцевого і загальнонаціонального рівня. Тому п'ятий розділ монографії присвячено розгляду процесу інституціоналізації партійної системи та важливості політичних партій для успішного завершення демократичного переходу.

Такий оригінальний підхід до інтерпретації трансформації політичних інститутів свідчить про наукову зрілість автора, глибоку обізнаність з фактичним матеріалом та є вагомим внеском у вітчизняні політологічні дослідження демократії та демократизаційних процесів.

Також у монографії досить ґрунтовно розглядаються проблематика науково-теоретичних підходів до зміни інститутів, чинники, що визначають вибір політичних інститутів у ході демократичної трансформації, важливість дієздатної держави для реалізації політико-економічних реформ.

Для обґрунтування отриманих висновків автор опрацював значний масив зарубіжної літератури, низку емпіричних досліджень, присвячених аналізу досвіду перехідних суспільств, насамперед у Центрально-Східній Європі.

Рецензована монографія є цілісним, логічно структурованим, завершеним науковим дослідженням проблеми трансформації політичних інститутів, що становить як теоретичний, так і практичний інтерес. Теоретичний аспект зумовлений необхідністю подальшого поглиблення політологічного розуміння інститутів, а практичний – пошуком оптимальної моделі інституційного устрою політичної системи України.

Обраний автором предмет дослідження, інструментарій його вивчення та отримані результати, зокрема про причини слабкості політичних інститутів та джерела нестабільності у перехідних суспільствах, можуть бути віднесені до пріоритетних наукових проблем сьогодення.

Зроблені автором висновки будуть корисними для політиків, керівників центральних органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, політологів і юристів, оскільки є джерелом об'єктивної інформації про трансформацію політичних інститутів не лише у постсоціалістичних країнах, а й у розвинених демократіях.